

товариство "Січ" (1876 р.), головною метою діяльності якого було протидіяння польським та російським товариствам, які поширювали найгірші чутки про українців. Разом з І.Горбачевським організували у Празі культурну спілку "Українська громада". Був створений "Фонд Пулюя", який допомагав стипендіями маломожним студентам з України. Цей фонд проіснував до 1939 р., доки його не закрили німецькі окупанти. Завдяки зусиллям І.Пулюя в 1904 р. в Празі було відсвятковано 35-річчя композиторської діяльності М.Лисенка.

Завдання нової освіти - перейти від ідеологічно-догматичного типу до культурно-екологічного типу.

ПРОФЕСОР ІВАН ПУЛЮЙ І ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ

М.Згуровський

Професор Іван Пулюй без перебільшення був визначною постаттю у світовій науці, педагогіці та в громадсько-політичному житті України. Працюючи в різних науково-дослідних та науково-педагогічних центрах Європи, Іван Пулюй проявив себе як блискучий лектор, методист, педагог, якому не були байдужі проблеми національної освіти. Привернувши до себе увагу своїми оригінальними винаходами, він отримує у 1884 році посаду професора експериментальної та технічної фізики у Німецькій вищій школі в Празі. На 1889/1890 навчальний рік він обирається ректором, а в 1902 році стає деканом першого в Європі електротехнічного факультету, забезпечуючи найвищий рівень наукових досліджень у своїй лабораторії.

Тут же під його керівництвом формувалась молода когорта вчених-фізиків, його наукова школа, з якої вийшов ще один наш славетний земляк, вихідець з Теробовлянщини (с.Струсів), видатний український фізик зі світовим іменем, професор Юліан Гірняк.

Поряд з найважливішими фізичними проблемами переднього краю фізичної науки: молекулярна фізика, дифузійні процеси, катодні промені, електротехніка, властивості і природа Х-променів, що складало найважливіші наукові висліди праць професора І.Пулюя, - сюди слід долучити таку важливу його науково-педагогічну працю, як написання українських підручників з геометрії та фізики, розробка приладів та обладнання для навчальних фізичних лабораторій, розробка основ концепції національної освіти, словник української технічної термінології, його науково-організаційну роботу зі створення українських наукових кафедр, шкіл з українською мовою викладання, українських гімназій європейського рівня для здібної молоді, його значний внесок у боротьбу за український університет, яку у 1902 році розпочало Наукове товариство ім. Т.Шевченка.

Сьогодні, в умовах становлення Української Держави, проблеми освіти, які піднімав Іван Пулюй, є, як ніколи, актуальними.

Адже прагнемо бачити Україну серед тих країн, що створюють національний продукт, достатній для створення цивілізованого життя на основі інтелектуального потенціалу високоосвіченої нації, а не серед тих що мають тимчасові здобутки за рахунок розпродажу своїх сировинних ресурсів.

У складних економічних і соціально-політичних умовах національна освіта України виявилась однією з небагатьох галузей, де певною мірою вдалось протистояти руйнівним процесам і навіть здійснити кроки до її оновлення.

Закладено правові основи для демократизації, багатоукладності і багатоваріантності освіти, забезпечення академічної професійної мобільності фахівців; знято бар'єри для вільного переміщення освітніх ідей, технологій та входження у світовий інформаційний простір.

Зроблено перші кроки щодо формування нового змісту освіти, переорієнтації його на органічний зв'язок з національною культурою, історією, національними педагогічними традиціями, утвердженням державності української мови.

Освіта в Україні на сьогоднішній день все повніше набуває ознак національної. Але, на жаль, мають цілий ряд проблем та негативних тенденцій.

Законодавче визнання освіти як пріоритетної сфери розвитку суспільства не забезпечується на практиці. Аналіз загальнонаціональних проблем, розробка державних програм здійснюється без врахування освіти як одного з продуктивних чинників розвитку економіки, науки і виробництва.

Суспільство не стимулює прагнення громадян здобути повноцінну освіту. Ми спостерігаємо явище, коли катастрофічно падає мотивація одержання фундаментальної освіти.

Відсутність державних орієнтирів у духовній сфері найболючіше позначається на системі національного виховання молодого покоління Української держави.

Для повнішого задоволення освітніх потреб у підготовці фахівців суттєво переглядається структура і зміст підготовки та навчання. Основними завданнями, що будуть вирішуватись з цього питання найближчим часом є:

- науковий аналіз потреби українського суспільства в тих чи інших фахівцях з широким залученням як працівників вищої школи, так і практиків з галузей народного господарства;

- вирішення проблем відповідності наших дипломів міжнародним стандартам;

- запровадження нового механізму створення та реорганізації навчальних та навчально-наукових закладів різного типу в усіх районах України, з урахуванням кращих національних та освітніх традицій, відродження національних наукових шкіл та центрів;

- розробка чіткої системи державного контролю якості освіти та нових принципів акредитації вищих навчальних закладів.

Потрібно вищукувати нові нестандартні, нетрадиційні шляхи побудови спільного освітньо-наукового простору, який би служив інтересам розбудови України, включаючи всі її складові.

Ми повинні відійти від стереотипів провінційності та меншовартості, сприяти не тільки розвитку столичних вузів, а доводити до рівня престижних університетських центрів і ті, які колись ще за часів радянської імперії були малопrestiжними провінційними вузами та філіями. Бо саме такий підхід приводить до штучного знекровлення та ожебрачення наукового та освітнього потенціалу регіонів України, представники яких прославили Україну своїми здобутками.

Вірю, що дух Івана Пулюя воскресне для всієї України, в тому числі для вирішення всіх наболілих проблем нашої освіти.

КОРОТКИЙ ОГЛЯД РОБІТ ІВАНА ПУЛЮЯ НА БАЗІ ФОНДІВ БІБЛІОТЕКИ ЧЕРНІВЕЦЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. Ю.ФЕДЬКОВИЧА

І. Зушман

На основі опублікованих в журналах "Повідомлення Віденської Цісарської Акадємії наук" за 1875-1896 рр. наукових праць Івана Пулюя зроблено їх короткий огляд.

Ці публікації свідчать про видатний внесок І.Пулюя в розвиток кінетичної теорії газів, теорії електрики, термодинаміки, електротехніки. Особливо важливими є праці І.Пулюя з дослідження катодного випромінювання.

ІВАН ПУЛЮЙ І ВІДРОДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ УКРАЇНИ

М.Петрик

Великий патріот України, один з найбільших подвижників української нації, світоч української науки і культури Іван Пулюй все своє життя поклав на вівтар боротьби за формування майбутнього інтелектуального та культурного потенціалу української нації, її духовного піднесення та служінню інтересам Української держави. Бо щиро вірив і розумів, що для того, щоб піднятися до вершин світової цивілізованості, необхідно мати сильну власну державу, яка живе не сьогоденними тимчасовими здобутками розбазарюючи власні ресурси, а буде добробут нації за рахунок сучасних високоінтелектуальних технологій. Необхідно формувати і виховувати національний інтелект, власну інтелігенцію - апостольство української нації.

Чи не тому саме з притаманною йому самовідданістю та високою пристрасною, не шкодуючи своїх сил, брався професор Іван Пулюй за створення та написання так необхідних українських підручників, створення української науково-технічної термінології, сучасного облаштування навчальних та дослідних лабораторій, розробки оригінальних методик, приладів та експериментів, створення національної мережі навчальних закладів. Чи не найбільше своєї енергії І.Пулюй віддавав творчій праці з обдарованою українською молоддю, формуючи власні наукові школи, створюючи різні фонди всебічного сприяння молодим українським вченим, які, пізнавши високих шкіл європейських, не повинні навіки пропасти для України, а творити її майбутнє. Також піклувався Ів. Пулюй, щоб молодь українська здобувала вищих шкіл не в казармових умовах під поліцейським наглядом, а мала свої українські університети на Галичині і Буковині, Волині і Поділлі, Сіверщині і Січеславщині.

І саме сьогодні, коли з вікових кайдан встає на ноги наша Українська держава, нам конче потрібні люди з розумом Івана Пулюя, П.Куліша, М.Остроградського, С.Тимошенка, С.Смаль-Стоцького. З державним підходом до відродження національного інтелектуального